
УДК 821.163.41.09-93 Јовановић-Змај Ј.
371:37.017.92(497.11)

Буба Стојановић

Универзитет у Нишу

Учитељски факултет у Врању

ДИСКУРС ПЕСАМА ЗА ДЕЦУ ЈОВАНА ЈОВАНОВИЋА ЗМАЈА

Сажетак: Лепа реч, како усмена тако и писана, схватљива, мада често изнад детовог нивоа расуђивања, вештим наставниковим тумачењем открива сложени дискурс који значајно утиче на изграђивање језичке културе ученика, богаћење духовног света, али и развој критичког мишљења и исправног моралног поступања.

Певљиви, раздрагани, ведри, динамични и полетни стихови највећег дечјег песника код нас Јована Јовановића Змаја, дубоко проткани народном мудрошћу имају посебан дискурс. Ваљаним тумачењем на часу наставник може помоћи ученицима да проникну у вишевековне истине, открију пожељне моделе понашања и хуманог поступања.

Читајући стихове овог великог алтруисте, борца за очување правих вредности и лепота света који нас окружује, дечасти и девојчице двосмислене, често и вишесмислене поруке окружења тумаче на најбољи могући начин како би доносили исправне одлуке о својим поступцима и будућим понашањем градили свет пун љубави, поштовања и међусобног уважавања.

Кључне речи: дискурс, песме за децу, Јован Јовановић Змај, ученик, морални развој

1. Увод

Развој личности као основни циљ савремене школе треба да се остварује кроз ваљану подршку ученику која се обезбеђује, између осталог, избором квалитетних садржаја. Позивајући се на теорију естетског васпитања Хербарта Рида, која представља оживљавање Платонове тезе да уметност треба да буде основа васпитања, сматрамо да поезија за децу Јована Јовановића Змаја, као врхунска уметност која одолева времену, може да буде основ хуманизације дехуманизованог света данас.

Васпитање књижевним делом пружа прилику наставнику да подстакне и негује оно што је оригинално, индивидуално у сваком ученику, али и развија љубав према животу, свету, околини, способност емпатије и социјалну свест. Васпитање емоционалног и естетског сензибилитета и моралног става од примарног су значаја у тумачењу књижевног дела, јер само ако су чула и емоције на којима се заснива свест доведена у складан и хармоничан однос са спољашњим светом може се сматрати да су створени предуслови за развој ин-

телигенције, способности расуђивања, исправног моралног поступања, чиме се формира комплетна, свестрана, хумана личност. Садржаји на којима почива савремена настава треба да одговарају сваком појединцу, који ће уз ваљано наставничково навођење разоткривати њихов дискурс и исправно тумачити поруке, откривати поуке, израстати у хуману личност, богатећи се духовно и формирајући морално.

Анализа дискурса и наратива предмет су бројних расправа у савременој психологији, лингвистици, али и другим наукама. Када је лингвистика у питању, књижевни текст као предмет анализе може да се схвати „као СТРУКТУРА и/или да се посматра као ПРОЦЕС“ (Савић, 1993: 29). Језик књижевног дела, као кључни елемент за схватање његовог значења, а самим тим и дискурс анализу, чине „бројна средства која се могу употребљавати на мноштво различитих начина, у различите сврхе – као и било која друга оруђа. Значење речи одређено је њиховом употребом, што имплицира да имају мноштво потенцијалних значења, која се одређују конкретним контекстима и правилима употребе, а не неком суштином коју означавају. Систем правила употребе речи, који одређује функцију сваке, самим тим и њено значење унутар тог система Витгенштајн назива језичком игром“ (Pavlović i sar., 2006: 367).

У времену у коме живимо, времену постенциклопедијског дискурса који прети да угуши суштину, а задржи само форму, када се тежи унифицираности, при чему се разлике не поштују, занимљиво је задржати се на дискурсу песама за децу Јована Јовановића Змаја које су и данас актуелне баш због игровости којом одишу. Полазећи од Хајдегеровог става да ће техницитет задобити примат над хуманизмом, а који ће самим тим нестати, у раду се осврћемо на ведар и народним духом „задојен“ глас Змајеве поезије за децу који у виду бескрајне језичке и дубоке мисаоне игре одолева времену, те бруји, звони, звечи и саветује човека 21. века, враћа га на прапочетке, чинећи да се замисли над својим поступцима, речима и делима, а најмлађе реципијенте на занимљив и духовит начин, ненаметљиво васпитава и учи правим вредностима.

Језик песама за децу Јована Јовановића Змаја можемо посматрати и тумачити као скуп необичних језичких, али и мисаоних игара у којима до изражаја долази не само форма казаног, већ и истинска суштина означеног, назначеног, исказаног. Имајући у виду Витгенштајнов позив на анализу језичких игара, која тиме постаје претеча анализе дискурса, у раду се бавимо анализом дискурса, односно језичким играма у поезији за децу највећег српског песника. Неспорна је чињеница да његова поезија и у 21. веку исијава бројним импулсима чиме захтева посебан контекст тумачења.

2. Дискурс Змајеве лирике

Дискурс је тешко ухватљив појам. Једно од најстаријих значења „односи се на процес или способност расуђивања“ (Pavlović i sar., 2006: 369). У тумачењу социјалних конструкциониста дискурс се може одредити као „скуп

значења, метафора, представа, слика, прича, исказа који заједно производе одређену верзију догађаја (Ber, 2001: 83, наведено према Pavlović i sar., 2006: 369). *Наратив* се, пак, одређује као дискурс или пример дискурса осмишљен да повеже низ догађаја (Webster's Third International Dictionary, 1966: 1503). Анализом песама за децу Јована Јовановића Змаја из угла конструкциониста закључујемо да његова поезија јесте песма, па у песми прича, прича у „којој се говори о следу догађаја који су значајни за особу која прича и особу која слуша“ (Bruner, 1990; Denzin, 1989; Polkinghorne, 1995; Reissman, 1993; Scholes, 1981; Tilly, 1995; Mishler, 1995, наведено према Pavlović i sar., 2006: 369).

Критеријуми које треба да задовољи један текст како би био наративан, а самим тим имао шири дискурс, јесу:

- „да има почетак, средину и крај,
- да је оријентисан према прошлости,
- да има линеаран след,
- да има заплет и
- да има смисла за оног који га прича“ (Denzin, 1989: 37 у Pavlović i sar., 2006: 370).

Анализом горе наведених критеријума на примеру Змајеве поезије очигледно је да је она наративна, односно има шири дискурс, јер су у песми која наликује причи „присутне особе, односно учесници у радњи“ (врабац, мачка, патак, жабе, коњаник, Јова, Љуба, Ленка, Ана и др). Како се прича, односно песма, развија, сазнајемо неке основне информације о ликовима (да је врабац домишљат, оштроуман, мачка стрпљива и упорна, патак ласкавац, жаба наивна, Јова жели да што пре одрасте, Љуба да окуша пороке одраслих, Ленка је лења, а Ана ће, ако се потруди, добити јабуку као боловану). Змајеви ликови су најчешће вредни, радни, послушни, али и лењи, размажени, тврдоглави. Значајан елемент његове поезије је „заплет, односно радње учесника, које имају последице по њих и реакције учесника на те последице“ (Pavlović i sar., 2006: 370), те тако уочавамо заплет између мачке и врапца, патка и жабе, миша и мачке, маштовитог коњаника и његовог „ата“. Користећи бројне варијације аутори дела могу да подигну тензију у причи, а из епизоде у епизоду та тензија расте и ишчекује се коначно разрешење проблема са којим се суочава један или више учесника, што Змај врло вешто користи. До олакшања долази на врхунцу или тачки прекретници после које следи расплет, па тако врабац (из песме *Врабац и мачка*) тријумфује у дијалогу са мачком која прецењује своје способности, а потцењује друге.

Дискурс Змајевих песама за децу карактерише ситуациони контекст који обезбеђује специфична организација текста која „позива“ реципијенте на сталну интеракцију. На то упућују многи динамични наслови какви су *Мали коњаник*, *Чујмо шта нам вели пето*, *Купање*, *Мачак иде мишу у сватове*, *Пачја школа* и слично. Задржимо се за ову прилику на дијалогу између мачке и врапца у већ поменутој песми *Врабац и мачка*.

На пажљиво осмишљена и циљно постављена питања искусне, лукаве, упорне и врло стрпљиве мачке о месту боравка старог врапца: *Где ћеш, врап-*

че, зимовати? мудар врабац још лукавије одговара: *Овде, онде, туда, свуда*. Упорна, и сада већ помало нестрпљива, мачка наставља разговор са намером да из другог угла открије оно што је интересује, па пита: *Где ћеш врапче данас ручат? На крај шора, наврх ора* □ тако врабац одговара. Да би на крају, још једном покушала прецизнијим и извеснијим питањем: *А где ти је конак врапче?* на шта врабац увређено и помало дрско одговара: *Шта те брига? Погоди га*. Мачка као да сумња у његову памет, још једном проверава: *Знаш ли море зашт те питам*, на шта врабац мудро одговара: *Јер си мачка, а ја птица*, и оставља је да тужна лица размишља о његовој оштроумности и тријумфу у овој занимљивој, духовитој игри речи која осликава лукавост, упорност и сналажљивост мачке, али и домишљатост, мудрост и речитост самопоузданог врапца.

Ваљаном наставном интерпретацијом Змајевих песама за децу васпитач, односно учитељ, може успешно оспособити ученике да сагледају дубљи слој значења који се крије испод привлачне и занимљиве игре речима. Развијајући осећај за реч, мелодију, ритам и темпо, њено значење на основу контекста, разоткривајући дискурс, деца/ученици се оспособљавају за успешну комуникацију, развијају говорне компетенције и тиме себе духовно и емоционално богате, самопотврђују у двосмисленом, а често и вишесмисленом свету који их окружује прецизно тумачећи туђе речи, откривајући њихово право значење и претпостављајући делање супротне стране на основу реченог.

У Змајевим песмама дискурс поприма обележје наратива, а наратив се појављује као форма дискурса. Ако дубље заронимо у стихове већ поменуте песме *Врабац и мачка* или других песама какве су *Патак и жабе*, *Како би то стајало*, *Купање* и друге примећујемо да свака од њих има обележје приче врсно обликоване у лакокриле, динамичне стихове који имају шире значење. Тумачење подразумева процес интерпретације у коме значајну улогу има сам читалац, који се прихватајући спонтано наметнуту језичку игру упушта у мисаоно надмудривање, загонетање и одгонетање које треба да допринесе расплету, у смислу разоткривања зналачки уткане поруке у поетско ткиво песме. У случају наведених песама, посебно песме *Врабац и мачка* или *Патак и жабе* сами наслови упућују на супротности на којима почива свет. Не случајно одабрани ликови: врабац □ мачка, патак – жабе, миш – мачка лако се могу изместити из животињског у свет људи: моћних и слабих, богатих и сиромашних, образованих и необразованих, просвећених и непросвећених, на чему је Змај посебно инсистирао.

Проучавање наратива текста са психолошког аспекта често доводи до „суочавања са изазовом према коме су људска активност и искуство испуњени значењем, док су приче и песме, пре него логички аргументи и законске формулације, у ствари средства помоћу којих се то значење преноси другима“, како истиче Брунер, а Змај као изврстан психолог и добар познавалац дечје душе у својој причљивој поезији инсистира баш на томе. Читајући, а пре тога слушајући, његове маштовите и занимљиве стихове најмлађи реципијенти конструишу своје искуство „учавајући сличности и разлике у неким својствима догађаја“ који су опевани. Када „садржина књижевног дела подстиче креатив-

ност дечјег духа, развија код деце смисао и склоност за лепо, подстиче вољне навике и друге позитивне склоности духа“ каква је у Змајевим песмама онда је „сасвим недвосмислена оправданост њене утилитарности“ (Милинковић, 1999).

3. Змај у своме и данашњем времену

Књижевно стваралаштво Јована Јовановића Змаја у његовом времену условило је стварање две супротстављене струје. Стално се водила оштра расправа о уметничкој вредности његовог књижевног опуса. Међутим, Љубомир Недић је критикујући Змајево књижевно стваралаштво застао баш пред песмама за децу говорећи: „Оне ће му сачувати име, пре свију других, или боље још, његово ће се име поред њих и заборавити, неће се знати ко их је испевао, но ће се мислити да их је увек било... А то је највећа хвала која се може учинити песнику...“ (Петровић, Милинковић, 2007: 40). И заиста, Змајеве песме за децу и данас не остављају најмлађе равнодушним, звуче и значе посебним, универзалним дискурсом који у себи крије дубља значења, те се и одрасли могу замислити над његовим стиховима како би превредновали своје поступке.

Његово стваралаштво за децу, проткано народним духом, одише бригом и љубављу за то младо биће и његове разноврзне проблеме: недовољно искуство, потребу за покретом, игром, авантуром, смехом, шалом. У средишту Змајеве поезије су, како истиче Јекнић, ведрина, лакоћа, једноставност, оптимизам, уочавање дечјег темперамента, продирање у дубину дечје душе. Међутим, та наизглед једноставност крије у себи посебан дискурс □ народну мудрост слагану вековима уназад. Мудрост која је прожета осетљивошћу за лепо, добро, племенито, ведро, корисно, животно. Доказе тога налазимо у чињеници да деца □ ликови у његовим песмама мисле својом главом, играју се, радују, уживају у лепотама природе, дишу пуним плућима. Његово дете је живо, несташно, маштовито, упорно, предузимљиво, самопоуздано, али не и наивно.

С обзиром на чињеницу да Змајево песништво за децу почива и слави усмену књижевност дискурс његових песама подразумева потпуну рецепцију која долази до изражаја при њиховом казивању, рецитовању, читању од најмлађих дана. Од самог рођења преко успаванки, ташунаљки (*Таши, таши*), цупаљки (*Мали коњаник*), до млађег школског узраста деца некад и сад одлично се разумеју са чика Јовом, као да су савременици, као да су рођењем са мајчиним и очевим генима у наслеђе добили и чика Јовине стихове, динамиком и љубављу задојене. Стихови ташунаљке *Таши, таши, танана/ Ево једна, грана./ А на грани јабука/ Као могована/ Долетеће птичица/ љуљунуће се грана/ отпануће јабука/ дигнуће је Ана*, изазивају код деце од најранијих дана радост, она свесрдно прихватају позив на игру, ручицама, плескају, смеју се, препознају себе у лику Ане. Слушајући их дете обузима милина, пријатност и задовољство. Кроз текст песме, пажљиво бираним речима, огледа се благонаклоност природе према том малом, невином створењу која му због чистоте

његове душе, чедности и блакости дарује баш □ *сочну, румену јабуку* „симбол живота, здравља, плодности, напретка, среће, добрих намера и жеља, јер по народном веровању јабука има вишеструка благотворна и лековита дејства“ (Кулишић, Петровић, 1998: 219).

Звучањем, а онда и значењем стихови доброг познаваоца дечје душе уливају самопоуздање детету да верује да су све лепоте овога света, сви звуци и знаци у природи која га окружује ту да у њима ужива настојећи да својим понашањем и односом не наруши природну равнотежу и склад. Дискурс његових песама карактерише специфично организовани текст који у позадини има ситуативни контекст, јер његове песме намењене су „одређеним животним ситуацијама чиме добијају посебан контекст тумачења и деловања на рецепијенте“ (Савић, 1993: 32).

„У Змајевој песми јасно се уочавају три сегмента: први представља слику „нарушавања обичног и општеприхваћеног“ (Bahtin, 1967: 190), у којој је „живот испао из свог уобичајеног колосека“ (Bahtin, 1967: 190), а основни принцип је „ређање немогућих ствари“ (Курцијус, 1996: 161): (*Крекну жаба, – сунце се помрачи./ Паде клупче, – земља се потресе./ Старац кресну, – море се осуши./ Баба кину, – небо се провали*), други најављује исправљање тог апсурдног света (*Где је чуда, ту је и отчуда./ Где је муке, ту је и одмуке./ Зло је било, ал’ се поправило*), док трећи приказује да се поново успоставља нормалност света (*Скочи бува, – сунце се оснажи./ Гракну врана, – земља се умири./ Штука зевну, – море се поврати./ Лаж умукну – небо се исцели*)“ (Грујић, 2011: 52). Тако малом, радозналом и неуморном слушаоцу – читаоцу □ истраживачу у његовим песмама ништа није страна, немогуће и далеко. Када му досади устаљена свакодневица и пожели нове авантуре не чека на друге, потребно му је само мало маште и већ у следећем тренутку биће на леђима свог необичног ата. Слушајући или певајући лако памтљиве стихове, разигране песме *Ђиха, ђиха (четир ноге, све четири круте, ђиха ђиха, ми идемо на далеке путе...)* уз „опасан“ бич направљен од очевог пребијеног штапа сваки дечак, или у данашње време и девојчица, може да „одјезди“ на крилима маште у нове авантуре, на далеке путе. Упркос томе што су „ноге“ овог необичног и лењег ата круте, поред строге критике његовог јахача: *Раго једна, баи си лена, зар те није срам*, он „узима“ ствар у своје руке, па каже: *ако нећеш ти да цупкаш ја ћу цупкат сам*. Те тако цупкајући у месту „одлази“ у далеке и непознате крајеве осликане маштом раздраганог и усхићеног дечјег бића. За маштовиту игру и необично путовање потребно је мало (дрвена столица, мамина марама, канап, очев поломљен штап), и наравно, машта. Читајући или слушајући ове стихове маштовити најмлађи рецепијент и данас схвата да се не ради о правом коњу, али свесрдно прихвата позив на игру, јер поучен примером, може да осмисли и своју чудесну играчку, необичног сапутника у игри, несвакидашњег друга. Упркос статичности коња, нејаки, али упоран креатор игре не дозвољава да она стане или престане, наставља своје „путовање“ са циљем духовног испуњења и задовољства оштро критикујући своје кљусе. То је истовремено позив свим дечацима и девојчицама да сами осмисле своју игру, да не буду поданици разних техничких средстава и електронских медија.

Неспорна је чињеница да „Змајева песма улази у нас пре и независно од његовог имена“, које је често у први мах и неразумљиво деци (Данојлић, 2004: 100). Међутим, деца лако уче његове стихове, уживају у игри речи и игри маште, снаже се и јачају на његовим песничким сликама да би тек са поласком у школу схватили да оно што осећају као своје јесте чика Јовино благо које нам је оставио у наслеђе. То благо обузима их чудесном магијом звука и знака, „зове“ да се препусте, опчињава и оплемењује млади дух другачијим, хуманијим светом, у коме владају праве вредности, долазе до изражаја природне лепоте, израстају драги и топли ликови. Међутим, као и у сваком свету, тако и у овом ту су и упозорења на опасности које вребају и које могу ту идилу да прекину, као што су: ласкавост, подлост, лицемерје, похлепа.

Ако је дечја песма, по дефиницији Милована Данојлића „песма која је решила да не порасте“ онда песме за децу Јована Јовановића Змаја без сумње су дечије, јер расту са сваком новом генерацијом малишана, отпрате их у живот, а онда се предају на уживање и сазнавање новим, млађим рецепијентима.

4. Васпитна вредност Змајеве поезије

Имајући на уму да „деца нерадо прихватају поучителност изван феномена игре, хумора и маште“, како наводи Миомир Милинковић, Змај је у својим песмама имао све то заоденуто у рухо лепог, естетски вредног са циљем да ненаметљиво поучи, али и уважи најмлађег рецепијента. Занимљива тематика, необичне ситуације у којима упознајемо ликове, као и богати дијалози подстичу креативну енергију дечјег духа која је у функцији мисаоног ангажовања и духовног богаћења. Шаљући поздрав деци, и сам писац даје препоруку своје поезије када каже: *Биће збиље и поуке, крепите се њоме; биће хране духу вашем срцу млађаноме. Биће песме и припевке, ширите им глас; биће игре, биће шале за одмора час...*

Имајући у виду да је вербални део игре можда први целовит исказ на матерњем језику упућен детету“, како истиче Марија Клеут, сасвим је оправдано да се Змајеве песме за децу чују од првих обраћања мајке детету. Нонсенсни стихови за дете представљају вид игре, јер „чим усвоји неку мисао, дете није далеко од тога да је претвори у своју играчку, а игра има изузетан значај за духовни и морални живот детета“ (Чуковски, 1986: 238). Игре речима, мисаоне игре, игре у природи, уз маштовитост и креативност детета важан су чинилац развоја целокупне личности.

Играјући се речима на обрнутим и необичним сликама Змај гради целу песму показујући тиме однос поштовања према детету, уважавајући његову мисао, негујући радозналост, подстичући истраживачки дух, провоцирајући знатижељу и тежњу да се ствари поставе на своје место, схвати прави смисао речи, открије истинско значење. Тако у песмама *Мали Јова* или *Како би то стајало* Змај не осуђује директно превелику жељу детета да што пре одрасте и осети горке укусе познога доба, већ шалјивим и смешним ситуацијама зрелог

човека који се климата на дрвеном хату, или старог деке који се напио млека, баке која уместо ђака полази у школу, дете индиректно наводи на закључак да би слика била идентична као када би Кржљавић Љуба посегао за цигаром и ставио је међу зубе.

Хумор избија из сваке ситуације која је нова, оригинална и необична. По-рука је углавном вешто сакривена, заоденута у рухо лепог, привлачног, духовитог, необичног, несвакидашњег, загонетног које на право место разоткрива и поставља, одгонета и уобличава само дете.

5. Уместо закључка

Анализирајући све позитивне и негативне критике о књижевном стваралаштву Јована Јовановића Змаја намеће се утисак да његови савременици нису баш најбоље разумели дискурс његових песама за децу, као да нису умели да их читају онако како их читају реципијенти 20. и 21. века, јер „човек понекад неку ствар не види ако му се она указује на месту на коме је не очекује“ (Симовић, 106), а човек заиста и не види ствари онако како их дете види и доживљава.

Имајући на уму тешкоће са којима се дете, као најмлађи и недовољно искусан, а врло динамичан и радознао члан породице среће Змај је стварао баш у таквом духу, са намером да подстакне, подржи и задовољи различите потребе и интересовања деце: потребу за динамиком (*Таши, таши, Мали коњаник...*), потребу за надмудривањем (*Врабац и мачка, Патак и жабе*), потребу за одрастањем и опонашањем (*Како би то стајало, Мали Јова, Мала, Пера као доктор...*). Његова поезија не само да казује, већ и васпитава, оплемењује, саветује, проверава вишевековном мудрошћу и тиме преноси дух предака смештајући се у сваки контекст, обитавајући у било које време, ширећи се универзумом без обзира на поднебље, добијајући универзалне вредности.

Дискурс Змајеве поезије за децу проистиче из унутрашње структуре дела које у виду језичке игре, физички, али и ментално, естетски и емотивно не оставља најмлађе равнодушним. Његова оригинална поезија дотиче на игровни, занимљив и хумористички начин егзистенцијална питања учећи најмлађе успешном сналажењу у сложеним животним ситуацијама. Змај, као и сви други српски песници за децу „задојени“ народном мудрошћу, зна да децу не треба учити шта да мисле, већ **како да мисле** и **шта да чине**. Тако се у његовим песмама игра претвара у збиљу, а дете ненаметљиво и спонтано прихвата драгоцене савете.

Свој живот и целокупно стваралаштво посветио је тежњи да његове песме заискре у невиној дечјој души како би остала таква и израсла у племенитог, маштовитог, духовитог и хуманог појединца. *Кроз Змајеву поезију сви смо прошли и попили нешто од њене мудрости и лепоте*, истиче наш нобеловац Иво Андрић. Уколико би се најмлађи читаоци данас чешће дружили са „галеријом топлих лирских медаљона: безазлених, непослушних и послушних, шаљивих и веселих, богатих и сиромашних □ свакојаким дерана и лола“

(Петровић, Милинковић, 2007: 42), уз наставникову помоћ и вешто навођење у разоткривању дискурса дошло би до потпуније рецепције његових песама, која би се препознала у лику најмлађег реципијента, његовом племенитом понашању, моралном поступању, исправном односу према природи, хуманом односу према другима што би све било продукт снажне језичке, говорне, мисаоне, емотивне и естетске интеракције са овим благоглагољивим стиховима.

Литература

- Данојлић, М. (2004). *Наивна песма*, огледи и записи о дејој књижевности. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Грујић, Т. (2011). Хумор у поезији за децу Јована Јовановића Змаја, у *Зборник ВШС-СОВ*. IV/ 2, Кикинда, 51 □ 63.
- Кулишић, Ш., Петровић, П., Пантелић, Н. (1998). Јабука У *Српски митолошки речник*, Етнографски институт САНУ. Београд: Интерпринт.
- Pavlović, J., Džinović, V., Milošević, N. (2006). Теоријске поставке дискурзивних и наративних приступа у психологији. *Психологија*, Vol 39 (4), 365 □ 381.
- Parker, I. (1992). *Discourse Dynamics*. London: Routledge.
- Петровић, Т., Милинковић, М. (2007). *Писци за децу и младе*. Чачак: Епоха.
- Savić, S. (1993). Diskurs i tekst: slično ili različito U *Diskurs analiza*. Novi Sad: Filozofski fakultet.
- Милинковић, М. (1999). Лепота поуке у књижевности за децу. *Детињство*, 4, Нови Сад: Змајеве дечје игре.
- Чуковски, К. (1986). *Од друге до неге*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Vitgenštajn, L. (1980). *Filozofska istraživanja*. Beograd: Nolit.
- Webster's Third International Dictionary. (1966). Springfield: G. & C. Meriam Co.

Buba Stojanović

DISCOURSE OF POEMS FOR CHILDREN BY JOVAN JOVANOVIĆ ZMAJ

Summary

A beautiful word, both spoken and written, understandable, although often above the child's level of reasoning, with the help of skillful teacher's interpretation reveals a complex discourse which significantly influences creation of linguistic culture of students, enrichment of spiritual world, the development of critical thought and correct moral action.

Catchy, cheerful and bright, dynamic and enthusiastic verses of our greatest poet for

children Jovan Jovanovic Zmaj, interwoven with deep folk wisdom embody a special discourse. With the appropriate interpretation in class a teacher can help students to fathom centuries old truths, to discover desirable models of behavior and human action. While reading the verses of this great altruist, a fighter for preservation of real values and beauties of the surrounding world, boys and girls interpret ambiguous messages in the best possible way in order to make the right decisions and with their actions and behavior to build the world filled with love and mutual respect.

bubast@ucfak.ni.ac.rs